

Bài 33. CÁC KHU VỰC CHÂU PHI (Tiếp theo)

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài học, HS cần :

- Nắm vững đặc điểm tự nhiên và kinh tế – xã hội của khu vực Nam Phi.
- Nắm vững những nét khác nhau giữa các khu vực Bắc Phi, Trung Phi và Nam Phi.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

Giúp cho HS xác định được :

– Các đặc điểm tự nhiên và kinh tế - xã hội của khu vực Nam Phi thông qua việc phân tích bản đồ Tự nhiên châu Phi, lược đồ kinh tế châu Phi và các hình ảnh về tự nhiên, đất nước, con người, hoạt động kinh tế của khu vực Nam Phi.

+ Đặc điểm địa hình và các đơn vị địa hình lớn của khu vực Nam Phi : bồn địa Ca-la-ha-ri và dãy núi Drê-ken-bec. Vai trò của dãy núi Drê-ken-bec trong việc thay đổi thảm thực vật theo chiều tây – đông của khu vực Nam Phi.

+ Đặc điểm văn hoá và tôn giáo của khu vực Nam Phi. Vấn đề đấu tranh xoá bỏ chủ nghĩa A-pac-thai ở Cộng hoà Nam Phi.

– Các đặc điểm tôn giáo và văn hoá của ba khu vực châu Phi thông qua việc quan sát các hình ảnh về văn hoá và xã hội châu Phi.

– Phân biệt ba khu vực châu Phi thông qua chỉ số phát triển con người.

– Vấn đề AIDS và nghèo đói ở khu vực Nam Phi.

Ngày 12 – 8 – 2001, Hội nghị cấp cao hàng năm của Cộng đồng phát triển miền nam châu Phi (SADC) tập trung thảo luận các biện pháp đối phó với căn bệnh HIV/AIDS, xung đột, tội phạm qua biên giới, thất nghiệp. Trong đó, nghèo đói là thách thức lớn nhất của các nước miền nam châu Phi. Hiện nay hơn 40% số dân trong khu vực Nam Phi đang sống trong tình trạng cực kì nghèo khổ, số người có mức sinh hoạt dưới 1USD/ngày cao nhất thế giới, trong khi đó số người nhiễm HIV/AIDS cũng cao nhất thế giới với khoảng 10 triệu người, chiếm 5% số dân khu vực. Hội nghị kêu gọi các nước thành viên tăng cường nỗ lực chấm dứt xung đột trong khu vực.

– Xác định các quốc gia của từng khu vực châu Phi.

III – CÁC PHƯƠNG TIỆN DẠY HỌC CẦN THIẾT

– Lược đồ các khu vực châu Phi.

– Bản đồ Tự nhiên châu Phi.

– Lược đồ kinh tế châu Phi.

– Lược đồ các môi trường châu Phi (nếu có).

– Một số hình ảnh về văn hoá và tôn giáo của các nước châu Phi Ả Rập

– Hồi giáo, châu Phi nam Xa-ha-ra và Nam Phi.

IV – GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC BÀI MỚI

1. Lời giới thiệu

Trong bài học về khu vực Nam Phi, có hai vấn đề lớn mà HS cần nắm vững : thảm thực vật thay đổi theo chiều từ tây sang đông và ngành kinh tế chính của khu vực Nam Phi là công nghiệp khai khoáng để xuất khẩu.

2. Gợi ý tiến trình bài học

a) Phần khái quát điều kiện tự nhiên khu vực Nam Phi

GV yêu cầu HS quan sát lược đồ tự nhiên châu Phi, đổi chiều với lược đồ kinh tế chung châu Phi, xác định :

- + Ranh giới tự nhiên khu vực Nam Phi.
- + Từ màu sắc của địa hình khu vực Nam Phi, rút ra kết luận độ cao trung bình của khu vực này là hơn 1000m.
- GV cho HS xác định vị trí địa lý khu vực Nam Phi trên bản đồ Tự nhiên châu Phi, từ đó rút ra kết luận : Khu vực Nam Phi nằm trong môi trường nhiệt đới.
- Để thấy rõ mối quan hệ giữa địa hình, dòng biển, lượng mưa và thảm thực vật, GV chia các nhóm HS theo đơn vị tổ học tập, yêu cầu HS thảo luận nhóm theo dàn ý sau :

+ Tên và ảnh hưởng đối với khí hậu (cụ thể là lượng mưa) của dòng biển nóng phía đông khu vực Nam Phi.

+ Sự thay đổi của lượng mưa khi đi từ đông sang tây của khu vực Nam Phi. Vai trò của dãy Drê-ken-bec đối với lượng mưa ở hai bên sườn dãy núi này.

+ Sự thay đổi của thảm thực vật khi đi từ đông sang tây của khu vực Nam Phi.

Thảm thực vật ở khu vực Nam Phi thay đổi theo chiều từ tây sang đông lần lượt là hoang mạc, xavan và rừng rậm nhiệt đới.

Nguyên nhân chủ yếu của sự phân hoá thảm thực vật theo chiều tây – đông ở khu vực Nam Phi là ảnh hưởng kết hợp giữa địa hình, dòng biển lạnh, dòng biển nóng.

Khu vực Nam Phi có đại dương bao quanh ba mặt nên chịu ảnh hưởng của khối khí chí tuyến hải dương ẩm (gió mậu dịch Đông Nam của nửa cầu Nam thổi từ Ấn Độ Dương tới).

Dãy Drê-ken-bec chắn gió nên đồng bằng duyên hải và các sườn núi hướng ra biển có mưa nhiều, rừng rậm nhiệt đới bao phủ. Không khí từ biển

vào, vượt qua dãy Drê-ken-bec vẫn còn hơi ẩm gây ra mưa tuy lượng mưa có giảm, phía tây dãy Drê-ken-bec khí hậu khô hạn dần, rừng rậm nhiệt đới ẩm chuyển sang rừng thưa đến xavan.

Hoang mạc Na-mip phát triển ra đến biển là do ảnh hưởng của dòng biển lạnh Ben-ghê-la chảy sát bờ biển. Hơi nước từ Đại Tây Dương vào, qua đây gặp lạnh ngưng đọng lại thành sương mù ; khi vào tới đất liền thì không khí đã mất hết hơi nước, do đó mưa ở đây rất hiếm, hoang mạc có điều kiện phát triển.

- GV yêu cầu HS nghiên cứu SGK, so sánh thành phần chủng tộc của khu vực Nam Phi với khu vực Bắc Phi, khu vực Trung Phi, từ đó rút ra nhận xét :

- + Bắc Phi chủ yếu là người Ả Rập – Bec-be (O-rô-pê-ô-it).
- + Trung Phi chủ yếu là người Nê-grô-it.
- + Nam Phi chủ yếu là người Nê-grô-it, O-rô-pê-ô-it, người lai. Riêng Ma-đa-ga-xca là người Man-gat thuộc chủng tộc Môn-gô-lô-it.

Như vậy, thành phần chủng tộc của khu vực Nam Phi đa dạng hơn.

- GV nhấn mạnh nạn phân biệt chủng tộc đã được xoá bỏ ở Cộng hòa Nam Phi, kết quả của một quá trình đấu tranh lâu dài của nhân dân Cộng hòa Nam Phi.

V – GỢI Ý TRẢ LỜI MỘT SỐ CÂU HỎI KHÓ

Câu hỏi 1. *Tại sao phần lớn Bắc Phi và Nam Phi đều nằm trong môi trường nhiệt đới nhưng khí hậu của Nam Phi lại ẩm và dịu hơn khí hậu của Bắc Phi ?*

Khí hậu Nam Phi ẩm và dịu hơn Bắc Phi vì các nguyên nhân sau :

- Nam Phi có diện tích nhỏ hơn Bắc Phi, lại có ba mặt giáp đại dương.
- Nam Phi có phần phía đông chịu ảnh hưởng của dòng biển nóng và gió đông nam thổi từ đại dương vào nên thời tiết quanh năm nóng, ẩm và mưa tương đối nhiều.

Câu hỏi 3. *Tính mức thu nhập bình quân đầu người của Cộng hòa Nam Phi*

GV hướng dẫn HS cách tính thu nhập bình quân đầu người :

$$\text{Thu nhập bình quân đầu người} = \frac{\text{GDP}}{\text{Số dân}}.$$